

Poziom kształcenia (podkreślić): szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła ponadgimnazjalna.

Klasa: IV.

Podstawa programowa: *Podstawa programowa z komentarzami. Tom 4. Edukacja historyczna i obywatelska w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum. Historia i społeczeństwo, historia, wiedza o społeczeństwie, podstawa przedsiębiorczości, ekonomia w praktyce, wychowanie do życia w rodzinie, etyka, filozofia* [Warszawa 2009], s. 32, poz. 10.5 (Uczeń wskazuje na mapie Kraków i państwo Kazimierza Wielkiego, umiejscawiając je w czasie); poz. 10.6 (Uczeń opowiada o panowaniu Kazimierza Wielkiego, z uwzględnieniem powstania Akademii Krakowskiej i uczty u Wierzyńka).

Temat lekcji: Rozkwit Polski Kazimierza Wielkiego

Cele ogólne:

- poznawcze(y):
- zapoznanie uczniów z sytuacją państwa Kazimierza Wielkiego;
- kształcące:
- kształtowanie umiejętności tworzenia i uzasadniania krótkiej wypowiedzi;
- kształtowanie umiejętności pracy z mapą ścienną;
- wychowawcze:
- kształtowanie poczucia więzi z przeszłością swojego kraju oraz poczucia patriotyzmu.

Cele operacyjne:

I. Wiadomości:

A. Zapamiętanie wiadomości:

- uczeń wymienia daty: 1333-1370, 1335, 1364; pamięta, że panowanie Kazimierza Wielkiego przypadało na XIV w.
- uczeń wymienia postacie: Kazimierz Wielki, Ludwik Andegaweński, Karol IV, Karol Robert;
- uczeń zna pojęcia: statuty Kazimierza Wielkiego, żupy solne, mennica, stany;
- uczeń poznaje miejsca wydarzeń: Kraków, Wyszehrad, Lwów, Piotrków (obecnie Trybunalski), Ruś Halicka, Kujawy, ziemia dobrzyńska.

B. Zrozumienie wiadomości:

uczeń wyjaśnia:

- wyżej podane pojęcia;
- jakie były dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie gospodarki i obronności Polski;
- przyczyny rezygnacji Kazimierza Wielkiego ze Śląska;
- przyczyny objęcia polskiego tronu przez Ludwika Andegaweńskiego po śmierci Kazimierza

Wielkiego;

- przyczyny ekspansji Kazimierza Wielkiego na Wschód;
- skutki polityki zagranicznej Kazimierza Wielkiego wobec Zakonu Krzyżackiego;
- jakie były dokonania ostatniego Piasta na polu prawodawstwa.

Umiejętności:

C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych:

uczeń umie:

- wskazać na mapie wyżej wymienione miejscowości i krainy geograficzne;
- rozpoznać postacie historyczne w ikonografii;
- zdefiniować podane pojęcia;
- krótko opowiedzieć o panowaniu Kazimierza Wielkiego i jego dokonaniach.

D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych nowych:

uczeń potrafi:

- ocenić politykę wewnętrzną i zagraniczną Kazimierza Wielkiego;
- uzasadnić znaczenie zjazdu wyszehradzkiego (1335);
- uzasadnić przydomek Kazimierza Wielkiego.

Środki dydaktyczne

1. Podręcznik – T. Małkowski, *Historia i społeczeństwo 4: podręcznik dla klasy 4 szkoły podstawowej* [Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe], Gdańsk 2012, s. 163-167.
2. Zeszyt ćwiczeń – T. Małkowski, *Historia i społeczeństwo 4: zeszyt ćwiczeń dla klasy 4 szkoły podstawowej* [Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe], Gdańsk 2012, s. 98-101, 111.
3. Mapa ścienna: *Polska w XIV wieku*.
4. Ikonografia (Załącznik nr 1).

Metody

1. Elementy wykładu.
2. Pogadanka.
3. Praca z podręcznikiem.
4. Praca z mapą ścienną.
5. Praca z materiałem ikonograficznym.

TOK LEKCJI

Ogniwa lekcji (czas w minutach)	Treści merytoryczne	Czynności N/U	Kształtowane umiejętności uczniów
I. Czynności organizacyjno-porządkowe (3 min.)	Temat: Rozkwit Polski Kazimierza Wielkiego.	Przywitanie z klasą. Sprawdzenie listy obecności. Zapisanie tematu lekcji i podanie zagadnień.	
II. Rekapitulacja wtórna (2 min.)	Przypomnienie zdarzeń okresu rozbitcia dzielnicowego i działalności zjednoczeniowej Władysława Łokietka.	N: Pogadanka. U: Czym było rozbitcie dzielnicowe? U: Jakie dzielnice połączył w jednym państwie Władysław Łokietek? U: Z kim prowadził wojny Władysław Łokietek?	- rozwijanie umiejętności formułowania precyzyjnej odpowiedzi na pytanie.
III. Ogniwo wiążące (2 min.)	Omówienie sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej Polski po zakończeniu panowania Władysława Łokietka, tj. konflikt z potężnymi sąsiadami: Czechami, Krzyżakami, wiele dzielnic znalazło się poza obrębem zjednoczonego kraju. Państwo było zrujnowane i wyczerpane wojnami, wewnętrznie podzielone na różniące się znacznie między sobą Małopolskę i Wielkopolskę. Określenie początku panowania Kazimierza Wielkiego na 1333 r.	N: Informacja nauczyciela	
IV. Tok lekcji właściwej (30 min.)	I. (8 min). Na początku rządów Kazimierz Wielki stanął przed zadaniem uporządkowania stosunków z groźnymi sąsiadami. Nie mógł walczyć z nimi bo jego państwo było zbyt słabe. W tym celu podjął negocjacje z królem Czech w sprawach spornych – przynależności Śląska i praw do tronu polskiego królów czeskich. Kazimierz utrzymywał	I. N: Elementy wykładu, pogadanka. U: Jakie były problemy w relacjach z Czechami? U: Dlaczego sojusznikiem Kazimierza były Węgrzy? U: Jakie były postanowienia zjazdu w Wyszehradzie? U: Dlaczego król zrezygnował ze Śląska na	- umiejętność definiowania podanych pojęć; - umiejętność pracy z mapą ścienną; - umiejętność selekcjonowania i używania informacji z podręcznika; - umiejętność

dobre stosunki z królem Węgier Karolem Robertem, którego żoną była siostra króla Polski. Dzięki jego pośrednictwu doszło w 1335 r. do zjazdu królów Polski, Czech i Węgier w Wyszehradzie. Tam doszło do zawarcia ugody władców czeskiego i polskiego. W zamian za znaczną sumę pieniędzy król Czech zrzekał się praw do tronu polskiego. To umocniło pozycję Kazimierza Wielkiego. W tym czasie król musiał też faktycznie zrezygnować ze Śląska na rzecz Czech. Za poparcie Węgier musiał odwdziaczyć się zapewnieniem dziedziczenia tronu polskiego po jego śmierci królom węgierskim.

II. (4 min). Na zjeździe wyszehradzkim królowie czeski i węgierski rozsądził też spór Polski i Zakonu Krzyżackiego o Pomorze, Kujawy i ziemię dobrzyńską. Pomorze przypadło Krzyżakom, Kujawy i ziemia dobrzyńska Kazimierzowi Wielkiemu. Mimo, iż wyrok nie był zadowalający wkrótce król zawarł pokój z Krzyżakami na tych warunkach. Nie mógł prowadzić wojny z silnym sąsiadem z północy, gdyż sam był jeszcze za słaby.

III. (4 min). Król Kazimierz nie mogąc odzyskać Śląska, ale chcąc powiększyć i wzmocnić swe państwo, musiał skierować swą politykę na wschód. Ruś Halicka ze stolicą we Lwowie była bogatym krajem, o który walczył z Litwą i Tatarami, przy wsparciu Węgier. Po długiej walce Kazimierz włączył ten kraj do Polski.

IV. (9 min). Państwo Kazimierza Wielkiego.

rzecz Czech i czy to była dobra decyzja

N: Praca z mapą ścienną Polski w XIV wieku.

U: Wskażcie na mapie gdzie leżą Czechy i Węgry?

U: Pokażcie na mapie Wyszehrad i Kraków.

II. N: Pogadanka.

U: Jakie ziemie zatrzymali Krzyżacy a jakie Polacy?

U: Czy to dobrze, że król nie walczył o Pomorze z Krzyżakami?

N: Praca z mapą ścienną Polski w XIV wieku.

U: Proszę pokazać mi na mapie, gdzie znajdował się Zakon Krzyżacki?

U: Pokażcie mi Kujawy i ziemię dobrzyńską na mapie.

N: Pogadanka.

U: Dlaczego król Kazimierz chciał podbić Ruś Halicką?

N: Praca z mapą w podręczniku (s. 164).

U: Proszę pokazać mi na mapie gdzie leży Ruś Halicka i Lwów.

IV. Praca z podręcznikiem – uczniowie czyta-

formułowania i uzasadniania własnego stanowiska;
- umiejętność korzystania z materiałów ikonograficznych.

W czasie gdy Polską rządził Kazimierz Wielki ludzie zamieszkujący nasz kraj dzielili się na stany (podanie definicji) – grupy społeczne wyróżniające się wspólnymi prawami i obowiązkami. Król chcąc wzmocnić państwo zamierzał ustanowić jedno prawo, ale mu się to nie udało, więc wprowadził osobne statuty (podanie definicji) – spisane zbiory praw – dla Małopolski w Wiślicy i Wielkopolski w Piotrkowie. To znacznie uporządkowało system wymierzania sprawiedliwości w kraju. By uporządkować system monetarny i powiększyć swe dochody król wprowadził jednakową dla całego kraju monetę – grosz bity w krakowskiej mennicy (podanie definicji) – zakładzie produkującym monety. Głównym dochodem króla były zyski z żup solnych (podanie definicji) – kopalń wydobywających sól. Król w trosce o nie określił ściśle prawa, którymi miały się rządzić. Dzięki zyskom Kazimierz Wielki unowocześnił przestarzały system obronny poprzez budowę wielu murowanych zamków i fortyfikacji miejskich.

V. (5 min). Ostatnie lata rządów Kazimierza Wielkiego to wzmocniona pozycja Polski w Europie Środkowej. Ze względu na znaczenie Kazimierza Wielkiego w 1364 r. w Krakowie odbył się zjazd monarchów, w którym uczestniczył Karol IV, cesarz i król czeski, król węgierski Ludwik i wielu innych władców. Na zjeździe omawiano rozmaite sprawy chrześcijańskiego świata. W trakcie zjazdu, aby wyrzec dobre

ją podrozdział „Zostawił murowaną” s. 164-165. Pogadanka.

U: Jakie reformy wprowadzał Kazimierz Wielki?

U: Co to jest stan?

U: Co to jest statut?

U: Czym były mennica i żupy solne?

U: Na co przeznaczal swoje dochody Kazimierz Wielki?

U: Dlaczego otrzymał przydomek Wielki?

N: Praca z mapą ścienną Polski XIV w.

U: Pokażcie na mapie Piotrków.

N: Praca z podręcznikiem – uczniowie czytają podrozdział „Uczta u Wierzyńka” s. 166-167, pogadanka.

U: Kiedy odbył się zjazd krakowski?

U: Kto uczestniczył w zjeździe krakowskim?

U: Kto wyprawił wspólną ucztę na cześć gości?

N: Rozdanie kart pracy zawartych w Załączniku nr 1 (po jednej na ław-

	<p>wrażenie na przybyłych gości , krakowski rajca Mikołaj Wierzynek wyprawił wspa- niałą ucztę. Król Kazimierz nie żył już długo – zmarł w 1370 r. Ponieważ nie miał synów, tron zgodnie z wcze- śniejszymi ustaleniami prze- jął po nim Ludwik Andega- weński – król Węgier. Całym swym panowaniem król Ka- zimierz, ostatni Piast na tro- nie polskim, zasłużył sobie na przydomek „Wielki”.</p>	<p>kę). Analiza postaci przedstawionych na ilustracjach. U: Kto jest przedstawi- ony na ilustracjach i kim były te postaci? N: Pogadanka. U: Dlaczego tron po Kazimierzu Wielkim miał przejąć Ludwik, król Węgier? U: Kiedy umarł król Kazimierz i dlaczego nadano mu po śmierci przydomek „Wielki”</p>	
V. Rekapitulacja pierwotna (4 min.)	<p>Przypomnienie pojęć i dat omawianych na lekcji. Okre- ślenie różnicy terytorium na początku panowania Kazi- mierza i w chwili jego śmier- ci.</p>	<p>N: Pogadanka. U: W jakich latach pa- nował Kazimierz Wielki i który to wiek? U: Które ziemie przyłą- czył król do Polski? U: Dlaczego zrezygno- wał ze Śląska i Pomo- rza? U: Kto po nim odziedi- czył koronę polską? U: Jakie reformy król wprowadził? U: Czym były stany? U: Kiedy był zjazd kra- kowski i kto w nim uczestniczył?</p>	
VI. Praca domowa (2 min.)		<p>U: 1. Wykonaj ćwiczenia 1,2 i 4 ze stron 98-101 i 111. 2. Uzasadnij pisemnie swoją ocenę na temat, czy król Kazimierz III zasługiwał na przydomek „Wielki”</p>	<p>- umiejętność pisemnego sformułowania i uzasadnienia własnej oceny danego zagad- nienia</p>
VII. Kontrola i ocena (2 min.)		<p>Nauczyciel nagradza osoby aktywne plusami, ewentualnie rozpatruje osoby zaproponowane przez klasę jako aktywne.</p>	

Załącznik nr 1

Kazimierz Wielki

Karol Robert, król Węgier.

**Ludwik Andegaweński, król Węgier i
Polski**

Karol IV, cesarz, król Czech